

ŠVÉDSKO

(Švédské království)

hlavní město: **STOCKHOLM**

rozloha: **449 964 km²**

počet obyvatel: **10,2 milionu**

- leží na Skandinávském poloostrově, severní část země leží za severním polárním kruhem
- ke Švédsku patří přes 200 tisíc ostrovů, dva největší jsou Gotland a Öland
- **MĚSTA:** Stockholm – hl. m. (1,4 mil. obyv.), Göteborg (550 tis. obyv.), Malmö (280 tis. obyv.), Uppsala (145 tis. obyv.)
- **SOUSEDNÍ ZEMĚ:** Norsko, Finsko, Dánsko (most-tunel přes průliv Öresund)

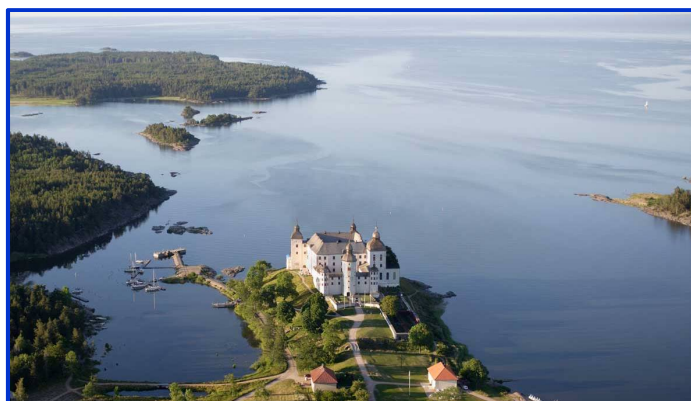
PŘÍRODNÍ PODMÍNKY

POVRCH:

- Švédsko lze rozdělit na 3 části:
 - Norrland – na severu, asi 3/5 země, **hornatá oblast** (bohatá naleziště rud), lesy
 - Svealand – **zvlněná krajina** („vymodelovaná“ ledovcem), **jezera**
 - Götaland – na jihu, **úrodné roviny** a kamenité **vrchoviny**
- nejvyšší hory se nacházejí u hranice s Norskem (na západě) – nejvyšší 2097 m n. m.

VODSTVO:

- Botnický záliv (V) a Baltské moře (V a JV), průlivy Kattegat a Skagerrak (JZ) – mezi Skandinávským a Jutským poloostrovem
- větší švédské řeky pramení ve Skandinávských horách a tečou do Baltského moře
- v zemi se nachází více jak **90 tisíc jezer**, největší z nich jsou VÄNERN, VÄTTERN A MÄLAREN

PODNEBÍ:

- přesto, že je území Švédska poměrně na severu, je podnebí **mírné**
- podnebí **ovlivňuje Atlantský oceán** (velké množství srážek a menší rozdíly teplot mezi létem a zimou, většina území) a hlavně **teplý GOLFSKÝ PROUD**
- **směrem na sever** je podnebí **chladnější**

LESY

- **62% území**
- od jihu (smíšené) k severu (**SMRKY**, břízy) se plochy lesa zvětšují
- 30 národních parků (SZ)

10. – 19. STOLETÍ

- **obyvatelé** dnešního Švédska **patřili mezi Vikingy** a podnikaly výboje na východ (např. území Ruska)
- za prvního sjednotitele území a prvního krále je považován Erik Vítězný (970-995)
- pevnější **sjednocení** většího území **přineslo až přijetí křesťanství** v 11. a 12. století
- od roku 1389 bylo Švédsko součástí KALMARSKÉ UNIE (pod dánskou korunou), v roce **1521 se po bojích Švédsko osamostatnilo** a byl založen moderní švédský stát s dědičnou korunou, vůdcem byl **Gustav I. Vasa**, který je považován za otce národa
- v 17. století se Švédsko (tehdy už jedna z evropských mocností) **zapojilo do TŘICETILETÉ VÁLKY**, švédští vojáci pronikli **až do Čech, kde uloupily a odvezly vzácné sbírky Rudolfa II.**
- Švédsko toužilo po větším území – v Americe, válka s Polskem, s Dánskem, ale nakonec ve válce s Ruskem přišlo o velkou část území (dnešní Finsko)

20. – 21. STOLETÍ

- poslední válka, ve které Švédsko bojovalo, byla v roce 1814 s Norskem
- **1. i 2. světová válka** – Švédsko zůstalo **NEUTRÁLNÍ**, mnoho lidí (např. Norů, Dánů, židů) se zachránilo útekem do Švédska
- Švédsko **není členem NATO** ani žádné jiné vojenské aliance
- **1995 vstoupilo do Evropské unie**, ale ponechalo si svou měnu a **nepřijalo euro**
- švédský sociální systém (stát vybírá velké daně a přerozděluje je) byl dlouho dobu vzorem pro mnoho států, v posledních letech začíná mít problémy a mnoho odpůrců, převážně mladých

ZEMĚDĚLSTVÍ

- **LESNÍ HOSPODÁŘSTVÍ A TĚŽBA DŘEVA** (řízeno a ovládáno státem)
 - řeky vyrábějí elektřinu pro pily a papírny na pobřeží Botnického zálivu
- vhodná **zemědělská půda** se nachází téměř výhradně **na jihu**
- efektivní zemědělství na 7% rozlohy země pokryje skoro celou spotřebu obyvatel
- *rostlinná výroba* – cukrovka, obilí, brambory a krmné plodiny pro živočišnou výrobu
- *živočišná výroba* – chov prasat a skotu (krav), v menší míře ovcí
- **chov kožešinové zvěře** – norků a lišek (obyčejných i polárních)
- rybolov, pouze pro domácí spotřebu (bez vývozu)

TĚŽBA

- těžba **kvalitní ŽELEZNÉ RUDY** (necelých 20 milionů tun za rok) – centrem jsou města **KIRUNA** a **GÄLLIVARE**
- významná je i **těžba RBK** (rud barevných kovů) - zinku, olova, mědi, wolframu, stříbra a zlata

ENERGETIKA

- **vodní elektrárny** asi 40%, **jaderné elektrárny** asi 50% výroby elektřiny
- Švédsko má **velkou spotřebu**, protože domácnosti i komerční budovy jsou často elektřinou vytápěny
- rozhodnutí o ukončení provozu jaderných elektráren se přehodnocuje

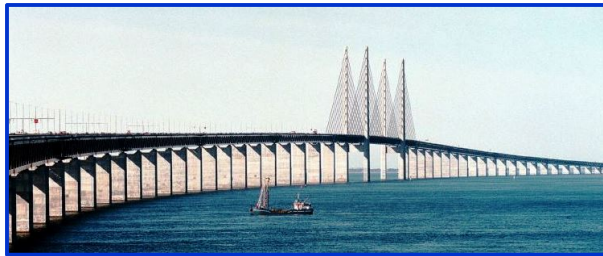
PRŮMYSL

- *strojírenský - dopravní průmysl* výroba:
 - **osobních a nákladních aut** - VOLVO, SAAB, SCANIA
 - **letadel** – GRIPEN
 - **lodí**

- *hutní průmysl* – výroba velmi kvalitní **OCELI**, používaná celosvětově ve **zdravotnictví**
- *dřevozpracující průmysl* – **DŘEVO, PAPÍR, CELULÓZA, NÁBYTEK** – IKEA
- *strojírenský průmysl* – např. výroba zahradních strojů - HUSQVARNA
- *elektronický a elektrotechnický průmysl* – SONY ERICSSON (dnes už jen pod značkou Sony), ELEKTROLUX (domácí spotřebiče)
- *kosmetický průmysl* – ORIFLAME (firma známá svých ekologickým přístupem)

DOPRAVA

- mezi švédským **Malmö** a dánským hlavním městem **Kodaň** je od roku 2000 v provozu druhý největší pevný **MOST** na světě, pro železniční i silniční dopravu (jedná se o most i tunel zároveň)

OSTATNÍ

Obyvatelstvo

- asi 20 % obyvatelstva tvoří **přistěhovalci** (Finové, lidé z bývalé Jugoslávie, Iráčané...), nejrychleji **stoupá počet přistěhovalců** (muslimů) **vyznávajících Islám** (v současnosti asi 0,5 milionu), jsou jedním z důvodů nespokojenosti s tradičním švédským sociálním systémem
- tak jako v Norsku žije na severu kočovný národ - **SÁMOVÉ**

Literatura

- celosvětově známá je především **ASTRID LINDGRENOVÁ** (1907-2002), **autorka knížek pro děti** např. **DĚTI Z BULLERBYNU, PIPI DLOUHÁ PUNČOCHA, KARKULÍN ZE STŘECHY** atd.

Hudba

- u nás jsou známí spíš představitelé populární hudby – nejznámější je skupina **ABBA**, dále např. Roxette, Europe,...

Věda a Vzdělání

- ALFRED BERNHARD NOBEL (1833-1896) - chemik, **vynálezce dynamitu**, v závěti svůj majetek odkázal fondu, který uděluje Nobelovi ceny spojené s finanční odměnou
- CARL LINNÉ (1707-1778) – přírodovědec a lékař, zakladatel botanického a zoologického systému třídění organismů
- nejstarší švédská **univerzita** je v **Uppsale**, byla založena v roce 1477

Systembolaget

- vládou vlastněný obchodní řetězec na prodej alkoholu, nikde jinde si nesmíte koupit nápoj s obsahem víc než 3,5% alkoholu, stát se tak od roku 1955 snaží snížit riziko spojené s konzumací alkoholem

Nobelova cena

- každoročně udělovaná cena v **oborech fyzika, chemie, lékařství a fyziologie a literatura**, je považována za **nejvyšší ocenění**, kterého lze v daném oboru dosáhnout (cena za mír je udělována v Norsku)

